

Felcím: Huzsvár László püspök
Cím: Sajtóapostoból apostolutód (1. rész)

Szerdahelyi Csongor beszélgetése Huzsvár László (1931-2016) nyugalmazott nagybecskereki megyéspüspökkel 2012-ben

Kopf:

A folytatásban megjelenő cikksorozatunk eredetileg könyv formájában jelent meg. Huzsvár László egykori nagybecskereki püspök évekkal ezelőtt vallott életútjáról Szerdahelyi Csongor mikrofonja előtt. A kérdezett nemcsak saját életútját vázolja, hanem a korabeli egyházi és polgári események mélyreható értékelésével megmenti a történelem süllyesztőjéből tájunk több, egyházilag és nemzetileg is jelentős történelmi megnyilvánulását.

Köszönettel tartozunk a közlés szívességi jogáért a Szerzőnek és a Szent István Társulatnak.

közcím, esetleg keretbe a szöveget, de raszter nélkül: A szerző bevezetője

Jó annak, akin nem fognak az évek. Aki nyolcvoan fölött is tud kedvesen tréfálkozni. Akinek a történetei körültekintően aprólékosak, de mindig megszívlelendő és megjegyezhető tanulságokkal szolgálnak a hallgatónak, olvasónak. Aki öniróniával tudja nézni saját mai és tegnapi életét. Jó annak, akit mindig megtalált a feladat, és aki örömét leli abban, ami éppen osztályrészül jut. Huzsvár László ilyen ember. A kisebbségi sors soha nem okozott kisebbrendűségi érzést lelkében. Életéről utánozhatatlan bájjal tud beszélni. Pedig nem volt könnyű sorsa.

Az elemi iskolát a népdalból ismert Horgoson végezte, még a királyi Jugoszláviában. Csak a második világháború alatt adatott meg neki, hogy magyarországi lakos legyen, és annak is szomorú vége lett. A szovjet invázió és a Tito-féle megtorlások borzalmait gyerekfejjel átélve korán vált felnőtté. Teljes értékű magyar műveltséget csöpögtettek bele gimnáziumi éveik alatt kiváló magyarkanizsai és zentai tanárai. Hitét pedig nagyszerű papok és világiak érlelték a papi hivatást választó döntésé. 1950-ben itt érettségizett és útja egyenesen a zágrábi hittudományi karra vezetett. Ott és a tanulmányait megszakító katonai szolgálatának hónapjaiban megtapasztalhatta, hogy a bácskai magyar katolikus többszörösen hátrányos helyzetű. Nem elég, hogy nem szláv, de még csak nem is kommunista... Állja a sarat, veszi az akadályokat, amely hitre és derűre mindig kész természet nélkül lehetetlen lett volna. Minden megpróbáltatást túlélve 1957-ben Szabadkán szentelték pappá.

Ettől kezdve szinte minden sikerül neki. Az adott lehetőségek között mindig feltalálja magát és nagy munkabírással és ötletgazdagsággal veti bele magát a feladatok megoldásába. Rövid káplánkodás után püspöki titkár, majd Verbászon plébános. Közben megindítja az

akkori egyetlen magyar nyelvű bácskai katolikus újságot, a Hitéletet, és a magyar egyházügyi eszén túljárva ezerszámra juttatja be az anyaországba is lapját és a szintén általa kiadott nagy, „piros” Képes Bibliát. A püspöki kinevezése előtti években Újvidéken esperes-plébános. Szerteágazó lelkipásztori tevékenysége mellett szervezőként is kitűnt. Ő volt a motorja a Szent István megkeresztelkedésének ezeréves jubileuma alkalmából rendezett délvidéki ünnepségeknek. Népes zarándokcsoportokat vitt a nagy európai kegyhelyekre. II. János Pál pápa 1988-ban az akkor alapított Nagybecskereki Egyházmegye első püspökévé nevezte ki. Ő az elszakított Délvidék első magyar megyéspüspöke. Apostolutód lett tehát a tehetséges sajtóapostol az oly sokat szenvedett Bánságban, ahol reményt kellett önteni a magyarságba, az elhagyatott katolikus hívek lelkébe.

A két évtizedes főpásztori életszakasz után az összegzés, a reflexió évei következtek. Szülőfalujába, a nem is Bácskához, hanem a történelmi Csongrádhoz tartozó Horgosra, a szülői házba vonult vissza 2010-ben. A duruzsoló cserépkályha illata töltötte be a szoba levegőjét, mikor napokig türelmesen válaszolt a kíváncsi újságírónak. Öröm volt hallgatni a Tömörkény, Móra és Herczeg Ferenc elbeszélő képességével vetekedő főpásztort, a nagyon kedves és szeretetre méltó Huzsvár László püspök urat. Kedvesen öreguras, mégis örökifjú bölcsessége szolgáljon mindannyiunk épülésére!

Szerdahelyi Csongor

Közcím: Négyéves korában már bérnál

– „A horgosi csárda ki van festve...” Püspök úr is nyilván ismeri ezt a nótát, az ön szülőfaluja Horgos, amely csak néhány kilométerre van délre a Trianonban meghúzott határtól. Az igazság az, hogy ez a csárda régen volt kifestve. Düledező, elhagyott épület. Nincs ma már egy ép ablaka sem. Milyen volt ez a település, amikor ön nyolcvanegy évvel ezelőtt meglátta a napvilágot, és ahová nyugalomba vonulása után visszatért?

– Igazán hálás vagyok a falum akkori és későbbi lakóinak, mert soha nem gátoltak hivatástudatomban, sőt támogattak, hogy a fiatalemberként hozott elhatározásomhoz hű maradjak. Emlékszem, amikor a faluban elterjedt a hír, hogy missziós pap akarok lenni és Afrikába készülök, egy kedves mészáros elém állt és azt mondta: „Lacikám, maradj itthon, van itt, Horgoson elég „néger”, és azoknak is szükségük van papra.” Ez ötödikes-hatodikos gimnazista koromban történt. Ragaszkodását fejezte ki ismerősöm ahhoz, hogy hű legyek a magam elképzeléséhez. Ez mindvégig megmaradt bennem. A falu vallási életében nem volt semmi rendkívüli. Rendszeres volt. Örültem annak, hogy odavaló emberkeként magam is velük együtt járhatok a szentmisére, és hallgathatom Virág István plébános szentbeszédeit. Életét vértanúként zárta, 1944-ben kivégezték, amikor hivatkozva az „újvidéki hideg napokra”, a Tisza-melléken igen sok magyar ember vesztette életét vérbosszú következtében. Virág István plébános nagyszerű szónok volt. Engem is magával ragadott igehirdetésével elemista és középiskolás koromban.

– **Mi volt a titka szónoki tudományának?**

– A maga mesélő módján egyszerűen, közérthetően tudta előadni az alapvető hitigazságokat, amelyekre nekem, a kamasz gyerekeknek is szükségem volt. Szavain kívül a szívével is üzent.

– **A Jugoszláv Királyság területén, a magyar határtól mindössze néhány, Szegedtől alig húsz kilométerre született 1931. február 21-én.**

– Gyermekéveimet a határ mentén éltem. Szüleim Trianon miatti fájdalmukat átöntötték az én lelkembe is. Vágyva vágytunk átjárni Magyarországra. Kiutazási engedélyt eléggé könnyen kaphattunk. Dédszüleim közül éltek még hárman Szegeden, ahonnan mindig élményekkel feltöltődve tértünk haza Horgosra. A fogadalmi templom és az országzászló a díszőrséggel mély benyomást tett rám. Falunkban ekkor még csak poros, félig hengerelt, vagy török módra hasított, köves utak voltak. Megbámultam a városi sárga, préseltköves utakat, nagyon tetszett a rajta fiákereket húzó lovak patáinak a hangja.

– **Mi a legelső egyházi esemény, amelyre visszaemlékszik?**

– Bérma-körútja során 1935-ben érkezett Horgosra Budanovič Lajos Szabadkáról. A püspököt nagy ünnepélyességgel fogadta a falu. A főpap és kísérei elé, aki vonaton érkezett, Kárász Imre kegyúr díszes fogatokat küldött, a templom felé vezető út jobb és bal oldalán ott szorongott a falu népe. Köztük én is a nagymamámmal. Szegedi élményeim és a csodálatos bérnői ünnepség képe egybemosódott bennem. Ettől kezdve, ha a gyermekeknek szóló kérdést feltették – Mi leszél, ha nagy leszél? –, határozott hangon, meggyőződéssel válaszoltam, hogy vagy püspök, vagy kocsis. Azóta tréfásan megannyiszor elmondom, hogy a kettő közül az egyik bevált, a másikra talán már nem kerül sor.

Közcím: **Apám több fiút szeretett volna**

– **Családjáról meséljen, kérem.**

– Szüleim egyszerű polgári emberek voltak. Édesapám megjárta az első világháborút. Súlyos sebesülteként Doberdo környékéről tért vissza. Sok-sok orvosi kezelés után épült csak fel, ezért jóval később házasodott, mint általában a vele egykorú fiatal emberek. Édesapám és édesanyám között tizenhét év korkülönbség volt. Apám sok gyermeket szeretett volna, de miután én megszülettem, édesanyám elveszítette további lehetőségét, hogy újabb gyermeknek adhasson életet. Ez családi feszültségeket okozott, mert az apám egyre arról beszélt, hogy milyen boldog lenne, ha több fia lehetne... Anyám ezt bizonyos pszichikai sokként élte meg. Egész gyermekkoromon végighúzódott az apám vágyakozása, hogy többen legyünk, és az anyám szomorúsága, hogy nem lehetünk többen.

– **Milyen származásúak voltak a szülei?**

– Édesapám gazdag parasztcsaládból származott. Apai nagyapám kétszer nősült. Első házasságából származó valamennyi gyerekének, amikor felnőttek, 33 hold földet és teljes gazdasági felszerelést adott. Kizárólagos értéknek a gazdálkodást tekintette. Öt gyereke volt. Amikor szétbocsátotta őket, magának is hagyott ugyanennyit. A felesége közben meghalt, ő pedig újra megnősült. A második házasságából való az édesapám. Ők szintén öten voltak. Ezek közül egy még gyermekként meghalt, a másik négy közül az egyik az apám. Anyám családját egészen más felfogás jellemezte. Apja néptanító volt. A csekély jövedelmű tanítói házból érkezett anyám olyan családba, ahol a gazdasági életből eredő jövedelem volt a mérvadó. Apai nagyapám születésem előtt kilenc nappal meghalt. Nem egészen egy év elmúltával özvegy nagyanyám hármunkat kiutasított a házból: édesapámat, édesanyámat és a „kölyköt”. Közölte apámmal, hogy hazalátogathat, de a felesége és a gyereke nem kívánatos személyek. Úgy tűnik, hogy a tehetős parasztemberek sajátos felfogása hadat üzent a csak gyenge fizetésű tanító úr családjának, különösképpen az anyámnak, aki hozományként nem vihetett a házasságba harminc-negyven hold földet. A két család közti feszültség véglegessé vált, kihatott egész életünkre. Amikor már kézen fogva vezetett magával az édesanyám, és az utcán kényszerhelyzetben apai nagyanyámmal találkoztunk, anyám mindig előre megsúgta: Köszönj a szemközt jövő néninek – a nagyanyádnak! Elhangzott a nagy „Keziticsókolom!”, de rá választ soha nem kaptam.

Közcím: **Amikor fölvtágták a nyelvem**

– **A vagyoni vagy a műveltségbeli különbség volt a domináns? A birtokos parasztság szemében a tanító ezek szerint nem volt igazi tekintély, a családi kapcsolatot vele rangon alulinak tekintették?**

– A paraszti társadalom nem volt hajlandó befogadni azokat, akik nem érkeztek kellő hozománnyal. Anyai nagyapám a kicsiny tanítói fizetéséből húsz–huszonöt éves működése során mindössze négy–öt hold szántót tudott vásárolni. És természetesen az a lehetőség is fennállt, hogy elveszíti az állását, mert hiányzott a szerb nyelvismerete.

– **Önt kisgyermekként mennyire viselte meg ez a családon belüli ellenségeskedés?**

– Édesapám minden őszinte férji szeretete ellenére abban a házban, ahová magával hozta fiatal feleségét, az édesanyám csak elutasításra talált. A nagymama nem volt hajlandó változtatni a konyhaművészetén, és igen furcsa volt az ételek választéka. Amikor aztán kiderült, hogy édesanyám gyereket vár, akkor sem változtatott. Mindig olyan étel került az asztalra, ami fizikai munkásnak talán nagyon jó, de gyermeket váró kismamának nem. Az

apám lopva vitte anyámat vasárnaponként, - meg hétköznapokon is - egy-egy kifőzdébe, ahol olyan fogást rendelt számára, amit gyermeket váró asszonyként szívesen fogyasztott.

Kismamáknál gyakori, hogy étkezési nehézségekkel küzdenek. Amikor megszülettem, az anyám egy mosolygós, szép kisbabát várt, és olyan gyereket kapott – maga mondta –, aki „nyúzott” volt. Kétségbe esett, hogyan születhetett ilyen csúnya gyereke. Az alultápláltság valószínűleg hozzájárult a szülés problémáihoz is. Édesanyám nagyon élénk fiatal lány volt, mint asszony is ilyen szeretett volna maradni, de nem voltak kíváncsiak emberi közeledésére, elutasítóan viselkedtek vele szemben. Állandóan mellőzték. A helyzet tarthatatlansága miatt születésem után nem sokkal az apám lakást bérelt, ahová átköltöztünk. Ez volt a szerencsénk, mert ott vette észre a szomszédasszony, Szalai néni, hogy le volt nőve a nyelvem.

– Ez mit jelent?

– Születéskor a bábák minden gyermek nyelve alatt elszakítanak egy hárttyát. Ez a hárttya akadályozza meg, hogy az újszülött lenyelje a saját nyelvét, amikor első lélegzetét veszi. Amikor a gyerek felsír, megkönnyebbülten örvendezhetnek övéi: lélegzik! Ekkor a bábák benyúlnak a kisujjukkal az újszülött nyelve alá, és elszakítják a nyelv hárttyát.

Esetemben ezt elfelejtették megtenni, ezért nem tudtam szopni, de cumisüvegből sem voltam képes táplálkozni, mert a nyelvem nem görbült. Anyám édesanyja, akit „Mamám”-nak hívtam, és a szomszéd Szalai néni, kimondták a szentenciát: orvoshoz kell vinni a gyereket. Dr. Rennich János, a községi orvos igazat adott nekik. Másnap végbement a műtét.

Édesanyám rémülten siratott, amikor a rendelőben ijedtségemben sikoltoztam, Mamám és Szalai néni bögréből meleg cukros tejjel itattak. Most, hogy visszaemlékezem a történetekre, eszembe jut, hogy gyermekkoromban édesanyám, később tanárain, majd papi életem során sokan mások is, néha elismerőleg, máskor elmarasztalóan mondták el rólam vagy adták tudtomra: „Jól felvágták a nyelvét!” Nem hiába létezik ez a szólásmondás.

(Folytatjuk)